

He pozabudь и *zapamiętaj* – типичный пример антонимического перевода, заключающегося в применении в переводе слова с противоположным значением при замене утвердительной конструкции отрицательной или наоборот⁹.

О работе над переводом можно говорить много. Но главное – какова была цель этой работы? Для меня важно было познакомить польского читателя с поэтами, живущими и пишущими в наше время. Россия – страна людей талантливых, любящих литературу, читающих и творящих. Русская поэтическая жизнь продолжается, россияне верны своей культурной и литературной традиции.

И планы у меня далекоидущие: Хотелось бы, чтобы *Współcześni poeci rosyjscy / Современные русские поэты* стали серией, хотелось бы выпустить в свет еще не один подобный сборник. Надеюсь, что это окажется осуществимым.

Olga Lewicka

Instytut Filologii Słowiańskiej KUL

Anna Bednarczyk, *Поэзия Сибири на переломе эпох (очерки о романтике и политике)*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2012, ss. 232

Książka Anny Bednarczyk *Поэзия Сибири на переломе эпох (очерки о романтике и политике)* poświęcona została, o czym informuje jej tytuł, poezji syberyjskiej. Monografia stanowi ważną pozycję, która stosunkowo niedawno pojawiła się na polskim rynku wydawniczym. Pozycję ważną, gdyż do czasu jej ukazania się na polskim gruncie badawczym w zasadzie nie odnotowano głębszych analiz poświęconych podjętej przez Autorkę kwestii. Już na samym początku przedstawia ona szczegółowy stan badań dotyczący rozpatrywanego zagadnienia.

Za cel swoich analiz A. Bednarczyk nie stawia sobie charakterystyki twórczości poszczególnych przedstawicieli poezji syberyjskiej. Koncentruje się natomiast na jej głównych tematach, tj. romantyce oraz na problematyce sytuacji polityczno-ekonomicznej kraju w czasie rozpadu Związku Radzieckiego

⁹ Л.Л. Нелюбин, *Толковый переводоведческий словарь*, Москва, 2009, с. 21.

oraz kształtowania się współczesnej Rosji. Warto zaznaczyć, że w zaprezentowanych wywodach pojawiają się zarówno nazwiska poetów rosyjskich, których twórczość wpłynęła na kształt współczesnej poezji syberyjskiej, jak i nazwiska poetów innych narodowości, w tym altajskich czy tuwińskich. W tym świetle Bednarczyk poszukuje nie różnic, a podobieństw w utworach, które wyszły spod pióra różnych twórców poezji syberyjskiej. A to wszystko przez pryzmat powracającego w wielu wierszach tematu Syberii jako „małej ojczyzny”.

Swoją analizę A. Bednarczyk rozpoczyna od wspomnianej romantyki Syberii. Urok tego kraju, oddalonego od cywilizacji, przyciągającego żądnych przygód podróżników, chcących poskromić jego dzikość i niedostępność, opisywany jest m.in. w wierszach I. Roźdiestwińskiego, I. Jeroszyna, Z. Jachnina. Badaczka podkreśla wprowadzanie przez nich fragmentów folkloru, elementów egzotyzujących teksty, jak opisy zwyczajów czy obco brzmiące imiona.

Dwa kolejne rozdziały poświęca Autorka twórczości współczesnych syberyjskich „poczwienników”. Określenie to wypływa z faktu wykorzystania przez obecnych twórców XIX-wiecznej filozofii życia, idei „poczwy” – powrotu do tradycji, korzeni. W swojej twórczości zwracają oni uwagę na problematykę wsi, na życie prostych ludzi, stojących na straży potęgi duszy i mądrości rosyjskiej, ich ścisłą łączność z przyrodą. Swoisty związek z ideologią słowianofilską, narodnicką zaznacza się w poezji m.in. W. Makarowa, W. Baszunowa, W. Wiszniakowa. Autorka zwraca uwagę na obecne w analizowanych utworach opozycje Ruś – Rosja, swoje – obce, wyrażające się poprzez konfrontację wsi i miasta, przeciwstawienie Syberii utożsamianej z prawosławną Rusią i Zachodu wraz ze zorientowaną nań Rosją. Nieubłagany wpływ czasu, pamięć o przeszłości, tematy człowieka i miłości ukazane w ścisłym zespoleniu z obrazami syberyjskiej przyrody, poetyckie, polichromatyczne opisy pejzażu Syberii, konstruowanie poetyckich obrazów wsi jako domu, stanowiącego symbol ojczyzny, stosunek „poczwienników” do historii Rosji, rosyjskie nieszczęście i płacz, również w ironicznym wymiarze – to tylko niektóre aspekty omawianych utworów, na jakie zwraca uwagę w tych rozdziałach Autorka.

W następnym rozdziale A. Bednarczyk skupia się na „problemie rosyjsko-azjatyckim”, na idei panmongolizmu. Położenie geograficzne Syberii i wynikająca z niego wielonarodowość doprowadziły do opozycji między dzisiejszymi syberyjskimi Eurazjatami i Europejczykami. Wojna ras i kultur z jednej strony, próby jednoczenia z drugiej, idea rosyjskich Scytów i symboliczny ob-

raz jedynej narodowości syberyjskiej, syberyjskiego narodu, zaznaczają się w poezji m.in. W.A. Bieriaziewa, S.G. Michajłowa i B.S. Dugarowa.

Kolejny rozdział został poświęcony odzwierciedleniu w analizowanych wierszach rzeczywistości syberyjskiej. Obraz Rosji i Syberii przełomu wieków nie jest jednolity. Autorka monografii podkreśla, że oprócz twórców hołdujących idei „poczwienniczestwa”, w liryce syberyjskiej odnaleźć można również wiersze poetów zachwycających się miastem. To ono staje się „małą ojczyzną”, przy czym „swoje miasto”, pozostające w opozycji do innych miast, to zawsze miasto syberyjskie. M.D. Siergiejew, I.W. Klinowej, W.O. Nazanskij i in. ukazują miasto nie jako martwe, jak u „poczwienników”, a jako symbol życia, progresu. Analiza symboliki miasta pozwoliła Autorce przejść do zagadnienia rzeczywistości radzieckiej oraz współczesnej, rosyjskiej. A. Bednarczyk zwraca uwagę czytelnika na powracającą tu nutę ironii, od której nie stronią poeci syberyjscy. Aluzje do „wczoraj”, spojrzenie na „dzisiaj”, trywializacja życia, jego absurdalność w charakterystycznej wyrwie czy jamie, jaką stanowi rzeczywistość rosyjska, istota życia i śmierci połączone z dominującym w poezji syberyjskiej smutkiem i żalem – to jednak nie jedyne elementy rzeczywistości rosyjskiej. Nieodłącznym komponentem sowieckiej przeszłości były represje, obozy, zesłania, masowe egzekucje, alkoholizm i powszechny brak nadziei, które również czynią tematem swoich wierszy poeci Syberii.

Podkreślana przez twórców absurdalność życia kieruje Autorkę recenzowanego studium do bliższego przypatrzenia się problemowi eksperymentowania przez twórców syberyjskich, awangardzie formalnej, powstaniu nowych form literackich. Wśród nich A. Bednarczyk wymienia i omawia, twórczość palindromiczną, poezję o charakterze wizualnym, rozmaite formy aliteracji oraz wprowadzenie nowych gatunków, marginalnie traktowanych przez badaczy, jak np. „tankietki”, wykorzystanie leksyki nienormatywnej oraz anglicyzmów. Wszystko to ilustrowane jest licznymi przykładami utworów, które, zwłaszcza w planie graficznym, zwracają uwagę czytelnika. Nowatorska zabawa formą i słowem, na przykład majuskułami i minuskułami, wiersz złożony z samych znaków interpunkcyjnych, utwór bogatszy w każdym kolejnym wersie o jedno słowo, wiersz „miękki” w postaci samych znaków miękkich czy „twardy” – wykorzystujący jedynie znak twardy oraz „syntetyczny”, skonstruowany na bazie obu tych liter, to tylko niektóre przykłady utworów niezwykle modelujących odbiór czytelnika i pozostawiających niezapomniane wrażenia.

W rozdziale poświęconym literackiej piosence autorskiej oraz poezji rokowej Autorka skupia się na analizie utworów, których twórcami są pieśniarze syberyjscy – kontynuatorzy twórczości takich bardów, jak B. Okudźawa czy W. Wysocki. W analizowanych utworach dostrzega kontekst polityczno-ekonomiczny, odniesienia intertekstualne.

Książkę zamyka rozdział poświęcony twórczości dla dzieci. Jak w literaturze rosyjskiej, tak i w tej tworzonej przez poetów syberyjskich, twórcom przyświeca cel nie tylko ludyczny, ale i dydaktyczny. A. Bednarczyk podkreśla rolę utworów przeznaczonych dla wyjątkowego odbiorcy, jakim jest dziecko, ich wpływ na wychowanie młodego czytelnika oraz na kształtowanie go jako dorosłego człowieka.

Wnikliwym komentarzom kulturowo-literackim towarzyszą w każdym rozdziale analizy środków artystycznego wyrazu, metryki i wersyfikacji.

Podjęcie opisu niezbadanego wcześniej materiału, problemowe ujęcie badawcze unikatowej – w wymiarze formy i dostępności – poezji syberyjskiej, dogłębna analiza literacka, stanowią o niezaprzeczalnej wartości recenzowanej monografii. Mnogość poruszanych zagadnień, logiczne uporządkowanie analizowanych treści oraz wnikliwość analityczna zasługują na szczególne uznanie. Należy dodać, że książka została napisana w języku rosyjskim, dzięki czemu znajduje swoich odbiorców wśród czytelników rosyjskojęzycznych. Warto przy tej okazji wspomnieć, że pozycja została w całości przetłumaczona przez Autorkę na język polski i ukaże się w najbliższym czasie, co przyczyni się niewątpliwie do powiększenia grona czytelników.

Edyta Manasterska-Wiącek
Instytut Filologii Słowiańskiej UMCS

Kultura literacka emigracji rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej XX wieku. Konteksty-estetyka-recepcja, red. A. Woźniak, Lublin: Wydawnictwo KUL 2013, ss. 424

Francuski filozof Michel Foucault w swoich rozważaniach na temat emigracji stwierdził, iż zjawisko to, na stałe wpisane w życie społeczno-kulturowe narodów na przestrzeni wieków, nie polega na całkowitej akceptacji nowego